

VISIE

Bedenk hoe cultuur bijdraagt aan de ambitie van uw school

We geven bovenschoolse kaders aan voor het cultuurbeleidsplan

DOMEIN 1 1 1

Nicoline Voormolen is leerkracht en ICC'er op de Prinses Wilhelminaschool in Lexmond. "Onze school in een klein dorp kiest voor wetenschappelijk bewezen onderwijsvernieuwing. We streven naar een innovatieve cultuur en werken aan maatschappelijke meerwaarde voor onze leerlingen. Als je ze wilt toerusten met bruikbare bagage voor de 21^e eeuw, dan kun je niet om cultuur heen. Kunst en cultuur helpen een kind zich bewust te worden van eigen voorkeuren, kritisch te denken, te experimenteren en respect te hebben voor wat anderen maken. We hebben net een digitale methode gekozen die past bij onze visie en ambities. Bij het maken van de juiste keuzes laten we ons graag bijstaan door een expert van Kunstgebouw. Zelf het wiel opnieuw uit vinden is niet nodig."

We kiezen voor een methode die past bij de visie en ambitie van onze school

DOMEIN 1 2 3

Alex Oldenburg, lid College van Bestuur van de onderwijsgroep PRIMO Voorne Putten en Regio: "Wie de onderwijskwaliteit wil verbeteren, moet zich niet verengen tot het opbrengstgericht onderwijs; cultuurvakken dragen bij aan de ontwikkeling van de totale mens. Bovendien worden leerlingen er taalvaardiger door. Daarom hebben wij de bovenschoolse kaders aangegeven waarbinnen elke school een eigen cultuurbeleidsplan moet ontwikkelen. Geen hapsnap, maar een bewust aanbod met een doorlopende leerlijn, zodat elke leerling gedurende zijn schoolloopbaan kennismaakt met alle facetten van kunst en cultuur. Om de uitvoering te waarborgen moet elke school een cultuuroördinator hebben. Verder reken ik op de professionaliteit van de school, we zullen niet op lesniveau controleren. Maar ik toon wel belangstelling: ik kom graag op bezoek en hoop dan iets van het cultuonderwijs te zien."

DOMEIN 1 1 1

ICC'er **Joke de Visser** van OBS Stellegors in Stellendam: "Uit de nulmeting tijdens mijn ICC-cursus bleek dat we aan bepaalde aspecten van kunst- en cultuureducatie te weinig deden. Tekenen, schilderen, handvaardigheid en muziek komen voldoende aan bod, we doen ook mee aan *Kijk|Kunst*, maar sinds dit jaar hebben we ook een doorlopende leerlijn ergoed. Elke groep maakt een uitstapje in de buurt. De molen, het streekmuseum en de kaasboerderij, alles komt aan bod. Volgend jaar werken we eenzelfde plan uit voor dans en voor media, die ook meer aandacht verdienen. In de jaarvergadering evalueren we hoe het is gegaan en maken we een nieuw rooster voor het komend schooljaar. Ik zorg dat elke leerkracht bijtijds een herinnering krijgt en een lijst met contactgegevens en aandachtspunten. Dat werkt."

We geven cultuonderwijs een duidelijke plek in het jaarrooster

HOE GEEFT UW SCHOOL VORM AAN CULTUUR ONDERWIJS?

Breng dit in kaart met deze handige poster

- 1 Hoe geeft onze school zelf vorm aan cultuonderwijs?
- 2 Hoe geven we samen met de culturele omgeving vorm aan ons cultuonderwijs?
- 3 Hoe geven we vanuit de grote wereld van kunst en cultuur vorm aan ons cultuonderwijs?

Kennis over jezelf en de wereld om je heen is belangrijk voor de ontwikkeling van een kind. Vandaar dat het Rijk cultuonderwijs op de basisschool als een speerpunt heeft benoemd. Vorig schooljaar ontving u van ons een poster waarmee u in kaart kon brengen wat uw school aan cultuonderwijs doet. Dit jaar helpen we u om te bedenken hoe u cultuonderwijs kunt vormgeven. Daarbij reiken we u weer de drie domeinen als hulpmiddel aan: **DOMEIN 1** de school **DOMEIN 2** de culturele omgeving **DOMEIN 3** de grote wereld

Evenwichtig programma
Elk domein levert een specifieke bijdrage aan de culturele ontwikkeling van een kind. Een breed en evenwichtig cultuonderwijsprogramma over acht schooljaren bevat activiteiten uit alle drie de domeinen. Hoeveel u als school aanbiedt in elk domein, en in welke mate de domeinen samenhangen, hangt af van uw visie, mogelijkheden en doelgroep.

Hang op en noteer

Hang deze poster op in de lerarenkamer en breng samen in kaart hoe u cultuonderwijs vorm wilt geven. Zo ziet u in één oogopslag welke domeinen extra aandacht verdienen. Ter inspiratie hebben we negen praktijkvoorbeelden uit Zuid-Holland voor u geselecteerd.

Ons aanbod

Kunstgebouw, expert in Zuid-Holland voor kunst en cultuur, biedt u deze poster aan. Bij ons kunt u terecht voor scholing en voor de complete programma's *Kijk|Kunst* en *Doe|Kunst*.

Ons motto: zichtbaar maken wat er is, stimuleren wat er kan zijn!

Margriet Gersie
Directeur Kunstgebouw

www.kunstgebouw.nl

PASSIE

Benut talenten binnen het team optimaal en vul dit aan met expertise van buiten

Dankzij vakleerkracht komen ook de bijzondere technieken aan bod

DOMEIN 1 1 1

Larissa Prevoo, coördinator Talentum in Wassenaar: "Talentum is een bredeschoolproject, gericht op talentontwikkeling bij kinderen. Sinds 2015 hebben we ook binnenschools aanbod op het gebied van kunst- en cultuureducatie. Basisschoolleerlingen in Wassenaar doen jaarlijks één project – rondom een voorstelling of beeldende kunst – via Kunstgebouw. Wij hebben enkele workshops in het kader van deze projecten gegeven die de leerlingen nog wat meer prikkelen. Onze vakdocent maakt gebruik van het lesmateriaal van Kunstgebouw of vult dat zelf aan. Volgend jaar pakken we het breder aan. We willen leerkrachten voordat ze zelf aan de slag gaan met *Kijk|Kunst* ideeën aanbieden om meer uit het programma te halen. Van één van de *Kijk|Kunst*-voorstellingen is het thema hoeden. Wij willen dit niet alleen op school verdiepen, maar ook doortrekken in het naschoolse aanbod. Met lokale partijen kunnen we een modeshow voorbereiden. Natuurlijk met 'hoedjes!'"

We leveren leerkrachten ideeën om kunstprojecten te verrijken

DOMEIN 1

Wilma van Gameren, leerkracht handvaardigheid op De Burcht in Ridderkerk (SBO): "Als ICC'er werk ik met collega's samen aan ons cultuureducatieplan. We gebruiken de methode *Uit de Kunst* en 1,2,3 Zing. Daarnaast geef ik handvaardigheid aan halve klassen. De andere helft van de klas heeft tegelijkertijd handvaardigheid van de eigen leerkracht. Na twee lessen wisselt dat. Bij mij komen de technieken aan bod waarvoor je veel moet klaarzetten en opruimen: linoleum snijden, werken met gips, solderen... zonder aparte vakleerkracht zouden zulke technieken niet aan bod komen. Leerlingen die aanvankelijk bang zijn voor de soldeerbout of de grote zaag doen ervaring op en ontdekken: 'Juf, ik kan het!' Dat is toch een feestje?"

DOMEIN 1

Elke donderdagmiddag is het Creatieve Middag op de Dalton-OBS Hilmarie in Hillegom. Leerkracht **Marja Buitenwerf**: "De bovenbouwgroepen volgen lessencycli met elkaar, de middenbouwgroepen ook, en de kleuters hebben hun eigen programma. Die lessen variëren enorm, van schilderen zoals Van Gogh, ruimtelijk of in het platte vlak werken of samen een poppenspelvoorstelling maken. In een dikke map zitten lessen die door onze leerkrachten zelf zijn uitgewerkt. Hun keuze, hun passie staat daarin centraal. In ons Daltononderwijs komen korte creatieve opdrachten voor, maar die schieten er wel eens bij in. Met de vaste Creatieve Middag komen kunst en cultuur veel uitgebreider aan bod. En je kunt het niet meer overslaan."

Vaste creatieve middag geeft kunstonderwijs prominente plaats

CO-CREATIE

De mooiste vormen van cultuonderwijs bedenk je samen

Lokale dansschool denkt mee bij ontwikkeling leerlijn dans op school

DOMEIN 1 1 1

ICC'er **Anne Marie Zijlmans** van de Josephschool in Pijnacker: "Binnen *Cultuureducatie met kwaliteit* ontwikkelen wij samen met andere scholen een kunstleerlijn. Ik heb daarbij meegedacht in de werkgroep Dans. Ons voorstel is dat kinderen per twee jaar minimaal vier danslessen volgen. In groep 8 zijn dan alle doelen op het gebied van dans – zoals durven presenteren, op je eigen dans reflecteren, gevoelens uitdrukken met dans – aan bod geweest. Om zo'n leerlijn uit te werken heb je iemand nodig met de juiste expertise. Wij vonden die in een dansdocent van de lokale dansschool. In november presenteren we ons boekje met drie leerlijnen (beeldende vorming, literatuur en dans) aan leerkrachten. Vervolgens is het aan alle ICC'ers van de scholen in onze regio om de leerlijn daadwerkelijk in te zetten."

DOMEIN 1 2 3

Jeugdspecialist **Kira Youhat** van Bibliotheek Hoekse Waard: "Toen we hoorden van de *Kijk|Kunst*-voorstelling *Het koffertje van Ida Vos* wisten we direct dat onze boekenkoffer *Vergeten Oorlog* daarbij zou passen. Beide gaan immers over de Tweede Wereldoorlog. De koffer bevat oude paspoorten, een bonnenkaart, een dagboekje van een oorlogskind en kinderboeken over bijvoorbeeld het bombardement op Rotterdam of over een jongen wiens vader NSB-lid was. Scholen hebben behoefte aan materiaal over de Tweede Wereldoorlog dat tot de verbeelding spreekt. Bij onze boekenkoffer hoort ook nog een website met lessuggesties, boekbesprekingen en zelfs een virtuele rondleiding. Op bijeenkomsten voor docenten licht ik altijd alle mogelijkheden uitgebreid toe. Leerkrachten komen lang niet aan alles toe, maar zijn wel blij met het gevarieerde aanbod."

Ons eigen project Vergeten Oorlog past bij voorstelling Kijk|Kunst

DOMEIN 1 1 1

Leerkracht **Pascal van den Hoonard** van De Noordwijkse school heeft een Reizend Museum gemaakt. "Kinderen moeten kunst kunnen ervaren. Met dat doel voor ogen hebben mijn man en ik veertig kunstwerken nagemaakt en in een tijdelijk geplaatst. Bij elk werk zit een leeskaart met informatie over de kunstenaar en waar het in het echt hangt. In de speelzaal van onze school hebben we het museum opgesteld. Kinderen mogen de werken voelen, bekijken, namaken, erbij gaan zitten en ervaren. In 2011 won het de Onderwijsprijs Zuid-Holland. Andere scholen die bij de opening kwamen kijken, huren het Reizend Museum inmiddels regelmatig. Ik hoop dat veel kinderen ontdekken dat het leuk is om naar kunst te kijken en er meer over te weten. Meer weten? Kijk op www.hetreizendemuseum.nl

Succes van zelfgemaakt reizend museum delen met andere scholen

HOE GEVEN WIJ VORM AAN CULTUURONDERWIJS?

Breng dit
in kaart met
deze handige
poster

DOMEIN 1 In huis

Hoe geeft onze school zelf vorm aan cultuuronderwijs?

- We geven bovenschoolse kaders aan voor het cultuurbeleidsplan
- We kiezen voor een methode die past bij de visie en ambitie van onze school
- We geven cultuuronderwijs een duidelijke plek in het jaarrooster
- We hebben een vakleerkracht die de leerlingen nog beter kan helpen bij het ontwikkelen van hun creativiteit
- We laten leerkrachten vanuit hun eigen passie kunstlessen ontwikkelen en uitvoeren
- We hebben elke week een vaste creatieve middag

Per domein staat hier een aanvinklijstje met een beknopte omschrijving van de voorbeelden. Vink aan welk voorbeeld voor uw school interessant is. Het lijstje kan verder aangevuld worden met eigen ideeën.

DOMEIN 2 De culturele omgeving

Hoe geven we samen met de culturele omgeving vorm aan ons cultuuronderwijs?

- Onze gemeente ondersteunt scholen bij het verrijken van cultuuronderwijs
- We wisselen goede projecten uit met andere scholen
- We ontwikkelen een kunstleerlijn met lokale experts voor alle scholen in de regio
- We ontwikkelen een erfgoedleerlijn met lokale erfgoedinstellingen
- We breiden *Kijk|Kunst* en *Doe|Kunst* uit met activiteiten van lokale experts

DOMEIN 3 De grote wereld

Hoe geven we vanuit de grote wereld van kunst en cultuur vorm aan ons cultuuronderwijs?

- We kiezen bewust voor *Kijk|Kunst* en/of *Doe|Kunst* zodat de leerlingen kennismaken met alle facetten van kunst en cultuur
- We maken ook gebruik van expertise buiten de grenzen van onze gemeente
- We breiden *Kijk|Kunst* en *Doe|Kunst* uit met activiteiten van lokale experts
